

Држава не сме да преузима улогу родитеља

Драјана
Бољевић*

Поводом расправе која се интензивно води у јавности око питања телесног кажњавања деце од стране родитеља, желим да укажем на неколико чињеница које се тичу правних питања у вези са регулисањем веома важног и изузетно деликатног односа родитеља и деце.

Пре свега, учесници у расправи требало би да знају да је правни систем Србије, у погледу положаја и заштите деце, доношењем Породичног закона 2005. године, у потпуности усклађен са Конвенцијом УН о правима детета и другим ратификованим међународним документима који се баве тим питањем.

Стога, не улазећи у питање „пожељности“ измене закона, било каква измена или допуна која се објашњава неопходношћу усаглашавања нашег унутрашњег права са ратификованим међународним документима, није потребна.

Стручњаци из других области су дали или ће дати свој допринос

расправи, а ја, као дугогодишњи судија који одлучује и у односима родитеља и деце, указујем на најмање четири аспекта овог проблема који су, по мом мишљењу, важни за разумевање оквира који се не сме прекорачити. Да не би било забуне, уопште не доводим у питање ничију добру намеру да се изнађу решења за побољшање положаја деце.

Први аспект се тиче (не)могућности примене. Искуство показује да држава у реалном животу често не успева да из-

вршава своје већ постојеће обавезе – неки пут она то не ради у потпуности како би требало, а некада реагује споро или неблаговремено (притом не улазим у многобројне, често и објективне, разлоге за такво поступање). Регулисање односа родитеља и деце на начин који би захтевао свеобухватну и сталну приправност и учешће државних органа и институција, иза којих у крајњој инстанци стоји држава, установљавало би додатна овлашћења и дужности за државу и изискивало знатне трошкове, што није реално изводљиво. (Између осталог, Конвенција обавезује државу да се стара да институције, службе и установе које су одговорне за бригу или заштиту деце буду у складу са стандардима које су утврдили надлежни органи, посебно у области сигурности и здравља и броја и подобности особља, као и стручног надзора.) Другим речима, било би то далеко више од онога што је држава у сагледивом временском периоду у стању да предузима. Други аспект тиче се штетности прописивања непри-

Новица Коцић

мењивих норми. Норма која се не примењује штетнија је за друштвене односе које наводно регулише, него да је нема. Прописивањем непримењивих норми стварају се паралелни светови – онај нормативни, који би требало да се примењује и онај стварни, који живимо, а који одступа од нормативног. Тиме се у друштво укоренује правна несигурност, а владавина права постаје немогућа.

Трећи аспект се тиче граница друштвене прихватљивости и оправданости у демократском друштву – не сме се догодити да, претераним нормирањем у односима родитеља и деце, већи ауторитет од мајке и оца постане држава. Последице уплитања државе у породичне односе могу да буду веома штетне. Интензивно уплитање државе у ове односе реално је подложно злоупотребама. У крајњој линији, држава би могла да постане контролор односа родитеља и деце. Не каже се без основа да је пут до пакла поплочан најбољим намерама.

Конечно, важно ограничење сваке расправе (па и оне о односима родитеља и деце) јесте да се ономе ко примењује право увек мора оставити могућност да норму примени на конкретан случај, у складу са законом, по сопственој савести. Заблуда је, и то веома раширена, да је могу-

Што су односи сложенији, а то свакако јесу односи родитеља и деце, то је претерано нормирање опасније

ће нормирати живот у целини. Није могуће. Живот је увек сложенији од најпаметнијег и најобразованијег законодавца. Што су односи сложенији, а то свакако јесу односи родитеља и деце, то је претерано нормирање опасније. Штавише, Конвенција оставља свакој држави простор да заштиту и складан развој детета регулише узимајући у обзир значај традиција и културних вредности сваког народа.

Познајући систем у Србији и упоредна законодавна искуства, тврдим да је постојећи правни оквир Србије савим довољан за заштиту интереса деце. Оно што се догађа као несумњиво лоше по децу, посебно насиље, није последица лошег или недовољног законског решења у Србији, него је резултат других чинилаца који угрожавају несметан и складан развој и благостање наше деце. Наравно, добродошле су и пожељне све мере којима би држава, с принципима и одредбама Конвенције, што шире и на одговарајући и активан начин, упознавала како одрасла лица тако и децу, што и јесте обавеза коју је држава преузела још 1990. године када је ратификовала Конвенцију УН о правима детета.

*Судија Ајелационој суда у Београду, председница Друштва судија Србије